

### 1. Okres melodii - od urodzenia do 1 roku życia dziecka:

- pierwszy krzyk dziecka jest oznaką jego życiowej aktywności oraz potwierdzeniem funkcjonowania narządów mowy. Poprzez krzyk i płacz początkowo najczęściej komunikuje się z otoczeniem.
- w 2 - 3 miesiącu życia dziecko głuży, czyli wydaje specyficzne dźwięki (np.: gli, tli, kli, gla, bli, ebw itp.), które nie mieszczą się w systemie fonologicznym języka.
- około 6 miesiąca życia dziecko gaworzy, czyli powtarza dźwięki zasłyszane z otoczenia. Jest to duży krok na drodze rozwoju mowy. Spontanicznie dziecko parska, prycha, powtarza szereg sylab: ma - ma..., ba - ba..., ta - ta..., la - la..., lecz nie mają one dla dziecka jeszcze konkretnego znaczenia. Gaworzenie dostarcza dziecku nowych wrażeń słuchowych, nieświadomie ćwiczy narządy artykulacyjne i kojarzy, że odpowiednie ułożenie narządów mowy powoduje wydawanie odpowiednich dźwięków.
- około 10 miesiąca życia dziecko przejawia tendencję do powtarzania własnych i zasłyszanych słów to echolalia.
- około 1 roku życia kojarzy, że wielokrotne powtarzanie dźwięków ze wskazywaniem odpowiedniej osoby lub przedmiotu prowadzi do wypowiedziania ze zrozumieniem pierwszych słów: mama, tata, baba, lala. Pojawiają się samogłoski a, e, o oraz spółgłoski m, b, n, d, t;

### 2. □ □ Okres wyrazu - od 1 do 2 roku życia dziecka:

- doskonali wymowę oraz poprawnie wymawia samogłoski a, o, e, u, i, y oraz spółgłoski m, p, b, t, d, n, k, ś, ć czasem ź, dź, pi, bi, mi, ki, gi,
- rozumie o wiele więcej słów, wyrażeń i zdań niż jest w stanie samodzielnie wypowiedzieć
- zna około 300 słów; wypowiedzi są głównie jednowyrazowe,
- może już wypowiadać głoski: s, z, c, dz, przy czym pojawiające się głoski czasem bywają zastępowane innymi łatwiejszymi głoskami,
- wyrazy bywają poskracane (np.: pomidor – midol), uproszczone (jeszcze – esce), głoski w wyrazach poprzesławiane,
- zaczyna wypowiadać 2-3 wyrazowe proste zdania,
- potrafi wysłuchać tekst krótkiego wierszyka
- bawi się z rówieśnikami podczas zabaw tematycznych;

### 3. □ Okres zdania – przypada na 2 - 3 rok życia dziecka:

- dziecko wypowiada już prawie wszystkie samogłoski (a, o, e, u, i, y), czasem również nosowe (ą, ę) i spółgłoski p, pi, m, mi, b, bi, f, fi, w, wi, k, g, ch, t, d, n, l,
- pojawiają się pierwsze zdania, początkowo złożone z 2 - 3 słów, później z 4 – 5,
- charakterystycznym zjawiskiem w tym czasie jest „poprawianie” mowy dorosłych, którzy chcąc przypodobać się dziecku mówią do niego spieszczoną mową. Dziecko mimo, że jeszcze nie potrafi poprawnie wymawiać wszystkich głosek, ale słyszy błędy w wypowiedzi i poprawia ją (np.: ne eka, a eka - nie mówi się zeka, tylko rzeka).
- mowa dziecka staje się zrozumiała już nie tylko dla najbliższego otoczenia.

### 4. □ Okres swoistej mowy dziecięcej – między 3 a 7 rokiem życia:

- wzbogacony jest zasób słownictwa, rozwijana umiejętność budowania zdań złożonych, następuje dalszy rozwój artykulacyjny,
- 3 – latek - porozumiewa się prostymi zdaniami, wymawia wszystkie samogłoski i spółgłoski p, pi, b, bi, m, mi, n, ni, f, fi, w, wi, t, d, n, l, li, ś, ź, ć, dź, j, k, ki, g, gi, ch. Mimo, że umie już wypowiedzieć poprawnie w izolacji większość głosek, w mowie potocznej zastępuje je

łatwiejszymi (np.: s, z, c, dz, sz, ź, cz, dź są zastępowane przez ś, ź, ć, dź, zaś r wymawiane jest jako l bądź j, zamiast f występuje h), zmiany językowe występujące u 3 - latków mogą się utrzymywać jeszcze do 5 roku życia (opuszczanie sylaby początkowej lub końcowej, przestawianie głosek (ławka = wałka), tworzenie nowych wyrazów na podstawie dwóch (zadzwońić + telefonować = zatelefontić), tworzenie nowych wyrazów na podstawie ich funkcji (żelazko = prasowaczka)

- 4 – latek wymawia poprawnie s, z, c, dz, czasem pojawia się r, a jej opanowanie jest dla dziecka takim sukcesem, że nadużywa jej zamieniając l w r (lalka = rarka) Głoski sz, ź, cz, dź są zastępowane przez s, z, c, dz lub ś, ź, ć, dź i jest to seplenienie fizjologiczne. Tylko 5% dzieci w tym wieku mówi całkiem poprawnie.
- 5 – latek wymawia poprawnie r oraz sz, cz, ź, dź, chociaż w mowie potocznej mogą być jeszcze zamieniane na s, z, c, dz,
- 6 – 7 – latek powinien mieć już utrwaloną poprawną wymowę wszystkich głosek oraz opanowaną technikę mówienia, pod względem artykulacyjnym, gramatycznym i składniowym.

**Jeśli rozwój mowy dziecka jest opóźniony (odbiega od przytoczonych norm) należy niezwłocznie skontaktować się z logopedą.**

**Opracowała**

**Elżbieta Wołkowycka - logopeda**